

Ulla Pedersen

Lektor, Vejen Gymnasium og HF.

Ulla.Pedersen@skolekom.dk

Sig det med internettet

Når der hidtil er blevet ofret meget undervisnings- og træningstid på den franske udtale i gymnasiet, har det flere årsager. Fransk opfattes af eleverne som svært til dels på grund af de forskelle mellem skrift og udtale, der er set fra en danskers synspunkt. Fransk høres ikke dagligt i radio- og tv-udsendelser, som det er tilfældet med engelsk. Kun ved store historiske begivenheder vises der indslag med Frankrigs præsident i den danske TV-avis, og franske film er en sjældenhed i dansk fjernsyn.

Vore elever er med andre ord ikke udsat for et autentisk sprogbad, som sammen med bevidstgørelse om udtaleregler er nødvendigt for at opøve en god udtale.

At udtalen er vigtig mærkes, når eleven skal gøre sig forståelig over for en franskmand. Det manifesterer sig også i bekendtgørelsen, hvor det præciseres for såvel begyndere som fortsættere, hvilke krav der stilles til indlæring af udtale.

På C-niveau er kravene til udtale, at eleverne skal:

„beherske de franske udtaleregler tilstrækkeligt til at kunne læse op og tale på et forståeligt fransk.“¹

På B-niveau kræves der en større grad af præcision:

„Eleverne skal beherske de franske udtaleregler tilstrækkeligt til at kunne læse op og tale på et forståeligt og nogenlunde præcist fransk.“²

Endelig skærpes kravene til udtale yderligere på A-niveau, hvor der i bekendtgørelsen står:

„Eleverne skal beherske fransk i udtale, i oplæsning og i tale.“

På A-niveau kræves der dels en højere grad af præcision, men også en mere flydende oplæsning med meningsfuld pausering.³

Udtalen indtager altså en vigtig plads i undervisningen, og der må arbejdes flittigt og målrettet med den for at opnå et godt resultat.

Træning af udtale

Hvordan gør man træningen af udtale spændende og tidssvarende for eleverne? Med internettet, cd-rom'er og TV5 er der dukket mange muligheder op for at arbejde med lyd

og udtale på en ny og aktuel måde. Men selv om anvendelsen af disse medier er meget besnærende (materialet er umiddelbart tilgængeligt for de fleste elever, også når de skal forberede sig hjemme), er der ingen grund til at kassere gode gamle aktiviteter som lytteøvelser (bånd og video-materiale), film og højtlesning. Nyt og gammelt kan fint kombineres.

En lidt glemt og af mange lærere forsømt aktivitet som det at synge fællessange på klassen er ved at få en renæssance. Det er let for eleverne at synge med på de gamle traditionelle sange vha. cd'er, noder og tekst (udgivelsen *Diguedondaine*⁴ eller lignende). Seancer med ønskekoncert fungerer ligeledes godt som træning af udtale. Læreren kan regelmæssigt anvende musik på bånd, musikcd og musikvideo i undervisningen. I en periode kan læreren præsentere eleverne for et stykke musik med tekst i starten af hver fransktimer. Når eleverne har hørt ca. 10 forskellige sange, kan de f.eks. én gang om ugen lave ønskekoncert, hvor de vælger at høre en af sangene igen. De bedste betingelser for, at ønskekoncerten kan fungere, er todelt: Læreren skal skrue godt op for lyden, så eleverne får en fornemmelse af koncertstemning, og eleverne skal synge med på sangen. Det er en god idé at lade eleverne stå op i en klump som til en koncert, fordi det giver større tryghed til at turde. Der findes mange udmærkede franske cd'er, som eleverne elsker at synge med på, og det er som oftest nemt at finde teksterne på internettet, hvis ikke disse på tryk følger med cd'en.⁵

Mange bogudgivelser ledsages i dag af en cd-rom med lyd gengivelse af bogens tekster samt supplerende tekster og øvelser. Dette gælder såvel begynderbøger (*Carte Blanche*⁶) som udgivelser med litteratur til mere øvede elever (*Passion*⁷). Endelig finder der også specielle undervisnings-cd-rom'er, hvor tekst, øvelser, lyd og interaktivitet er kædet sammen (*Linc*⁸).

Sådanne udgivelser giver mulighed for flere forskellige udnyttelsesgrader i undervisningen og træningen:

1. Læreren kan afspille dele af cd-rom'en for hele klassen på én gang.
2. Eleverne kan arbejde individuelt med cd-rom'en på klassen.
3. Eleverne kan arbejde individuelt med cd-rom'en i hjemmeforberedelsen.

Arbejdsgangen med cd-rom'er kan fint overføres til arbejde med udvalgte internetsteder med lyd og nærmere definerede TV5-udsendelser. Ved at arbejde med forskellige tekster med lyd gengivelse opnår vi ikke blot bedre udtale, men også at eleverne bliver bedre til at forstå og kommunikere mundtligt på fransk, da mange af øvelserne gentages og dermed forventes at blive tilegnet sprogligt set.

For at få eleverne til at forberede sig på denne måde er det nødvendigt at bevidstgøre dem om vigtigheden af korrekt udtale samt om de sidegevinster, de får ved træningen i

form af bedre forståelse og sprogfærdighed. Endvidere er det nødvendigt at hjælpe dem til at arbejde med deres personlige læringsstil. Træningsforløb må planlægges og tilrettelægges alt efter de forskellige elevers læringsstil og niveau. Eleven har specielt i begyndelsen brug for støtte, opmuntring og 'kontrol' fra lærerens side for at kunne gennemføre træningssekvenser af denne art. Læreren udarbejder sammen med eleven træningsplaner og giver individuel støtte og vejledning. Dette gøres mest konsekvent ved at læreprocessen fastholdes i en elektronisk læringslogbog. Der er ingen tvivl om, at en konsekvent indsats i udvalgte perioder vil give et særdeles godt resultat med hensyn til forbedring af elevens udtale.

Ved træningssekvenser med fokus på f. eks. tekstforståelse eller kommunikation kan de samme lydtekster/udsendelser med held anvendes. Elevindsatsen er dog stadigvæk afhængig af, at læreren hele tiden arbejder med på sidelinien som vejleder.

Brug af lyd på internettet

På internettet er der mange steder med lyd + tekst, som kan hjælpe med til at træne udtalen. Når eleverne arbejder med en internetside, træner de naturligvis også automatisk læseforståelse og lytteforståelse, da det første nødvendige skridt for at sikre indlæring er, at eleverne har nogenlunde styr på tekstens betydning. Derefter kan eleverne så koncentrere sig mere specifikt om andre træningsopgaver, i dette tilfælde om udtale.

Det er muligt at anvende websider med lyd næsten lige fra starten af et undervisningsforløb på c-niveau, da der findes adskillige websteder med simple dialoger, enkeltords udtale og lektioner fra franskundervisningsprogrammer. Eleverne kan som støtte for deres udtale i de første måneder af franskundervisningen på internettet arbejde med følgende websider med lyd:

- Udtale af bogstaverne i alfabetet
<http://clicnet.swarthmore.edu/rire/abcde/alphabet.html>
- Klokker med lyd (1933)
<http://opdaf1.obspm.fr/www/hp.html>
- Et lotterispil, hvor man kan skrive tallene ind i en rubrik og bagefter høre tallene - altså en kombineret stave- og udtaleøvelse
<http://www.swarthmore.edu/Humanities/clicnet/rire/jeux/loterie.html>
- En kombineret glose- og udtaletræning med en del gloser samt små tekster, som kan afspilles med lyd
<http://www.bonjour.org.uk/>

Hertil kommer, at der findes en række websteder med små begyndersystemlignende dialoger med tilknyttet lyd, grammatik og sproglige øvelser:

- Dialoger med skrift og lyd
<http://www.swarthmore.edu/Humanities/clicnet/rire/dialogues/amerique.html>
- Spørgsmål med lyd og tekst
http://clicnet.swarthmore.edu/exercices_oraux/
- Et sprogprogram fra *First year french* med lyd og tekstdialog. Der er også grammatik med *Tex and Tamm* (to tegneseriefigurer)
<http://www.lamc.utexas.edu/fr/>
<http://www.lamc.utexas.edu/fr/video/>
- BBC uddannelsesprogram med lyd, tekst og video
<http://www.bbc.co.uk/education/languages/french/experience/index.shtml>
<http://www.bbc.co.uk/education/languages/french/talk/greetings/index.shtml>
- Et sjovt sted med billedserie og lyd samt virtuelle rejser
http://www.u-grenoble3.fr/espace_pedagogique/
- Tekster om *civilisation*
<http://www.cortland.edu/www/flteach/civ/>

Endelig findes der for lidt mere øvede elever følgende udvalg af websider med lyd:

- Jokes med tekst og lyd
<http://www.swarthmore.edu/Humanities/clicnet/rire/jokes/louise.html>
<http://www.swarthmore.edu/Humanities/clicnet/rire/jokes/gert.html>
<http://www.swarthmore.edu/Humanities/clicnet/rire/blagues/theo.html>
- Krimihistorie med både gløseøvelser og grammatik
<http://www.polarfle.com/>
- Chloé med billeder og lyd (en tegneseriehistorie)
<http://www.ur.se/chloe/>
- Nogle små audioklip
<http://toma.d.free.fr/>
- Et godt sted med artikler og tilhørende lyd
www.laguinquette.com

For elever fra og med 2.g begynderniveau eller evt. tidligere findes der mange muligheder for på nettet at høre direkte fransk og canadisk radio eller at se og høre klip fra fransk og tunesisk fjernsyn:

- Direkte radio via Internet Cjmf FM 93 Québec,
klik på *Ecoutez en direct* på følgende adresse <http://www.cjmf.com/accueil/#>
- Adresse hvor man kan vælge forskellige radiostationer i Québec
<http://www.rockdetente.com/index.asp>

- Video fra France 2 , TV-a vis og videoklip
<http://www.france2.fr/>
- Dette gælder også France 3
<http://www.france3.fr/>
- Dette gælder også France 5
<http://www.france5.fr/>
- Dette gælder også en tunesisk fjernsynsstation
<http://tunisiatv.com/index1.html>
- Endnu et link til fransk radio
<http://www.radiofrance.fr/chaines/france-culture2/danemark/>

Uanset hvilket niveau eleverne befinder sig på, kan de på følgende webside skrive et fransk ord eller en sætning ind og derefter få ordet eller sætningen udtalt (syntetisk stemme):

- <http://www.icp.inpg.fr/cgi-bin/synthese#form>

Musik

Musik er som sagt ofte meget anvendeligt, specielt til at synge med på. Her er det en god idé at låne hver enkelt elev forskellige bånd eller cd'er med sange på, som de kan lytte til, når de har en ledig stund eller i forbindelse med et planlagt træningsforløb⁹. I mange tilfælde kan man finde teksterne til disse sange på nettet, eller teksterne følger med udgivelsen i coveret. Eleverne har til opgave at vælge at præsentere en sang for kammeraterne på klassen ved at spille sangen for dem og få dem til at synge med på sangen, samtidig med at de afspiller originalsangen fra bånd eller cd.

Forslag til brugbare cd'er:

- Starmania (lydbånd og video fra musicalen)
- Celine Dion: 'Les premières années'
- Pink Martini: 'Je ne veux pas travailler'
- Hélène Segara: 'Elle, tu l'aimes'
- Sangene fra 'Emilie Jolie'
- Musicalsangene fra 'Les misérables'
- Musicalsangene fra 'Jeanne la Pucelle'
- Musicalsangene fra 'Notre Dame de Paris'
- Musicalsangene fra 'Roméo et Juliette'
- Sange af Patrick Bruel
- Sange af Patricia Kaas
- Sange af Jean Jacques Goldman
- Sange af Touche d'Espoir
- Sange af Khaled Sahra

Sange fra udgivelserne 'Générations'
Sange fra Québec
Sange af Georges Brassens

Også på internettet kan man mange steder høre musiknumre. Der kan være tale om grupper, som forsøger at promovere deres musik på denne måde, eller det kan være klip af pladeudgivelser eller koncerter. Fælles for disse websider med musik er, at eleverne her har mulighed for at finde fransk musik, der passer til deres personlige musiksmag:

- Webside med forskellige musiknumre
<http://www.rythmefm.com/musiquesorties/200301/2.209.0.200301.0000003487.html#>
- Et sted, hvor man kan høre udsnit af f.eks. rockkoncerter
<http://www.rockdetente.com/bienvenue.asp>

Træning i tilknytning til begynderystemet

Til sidst vil jeg slutte af med at give et eksempel på, hvordan eleverne kan arbejde konsekvent med disse forskellige lydbilleder i deres træning af udtale.¹⁰

Eleverne kan træne udtalen ved hjælp af begynderbogens medfølgende cd eller båndmateriale ('Franskbogen'¹¹, 'Carte Blanche'¹² og 'Fransk Programmet'¹³ f. eks.). Som ekstra øvelse kan tekster og bånd/cd-rom fra andre begynderystemer bruges på klassen som ekstemporal læsning og udtaleøvelse. Hvis blot progressionen er nogenlunde ens i de to bøger, er tekststykkerne i ekstemporalbogen sjældent sværere, end at eleverne kan forstå dem umiddelbart. Ud over at eleverne skal lytte og nogenlunde forstå teksterne fra den supplerende, ekstemporale begynderbog, udformer læreren en række øvelses-spørgsmål, som passer til udtaletræning i det planlagte ekstemporalstykke. Eleven fokuserer f. eks. på forskellige bogstavkombinationer, som udtales ens, eller på ord, som alle i skrift ender på 'e', der ikke skal udtales. Eleverne stykker selv forslag sammen til udtaleregler ud fra de eksempler, de finder og hører i ekstemporalteksterne. Når de forskellige udtaleregler således er genopdaget og gennemgået i kraft af elevernes eget udledningsarbejde, kan den første træningsperiode sættes i gang, samtidig med at der stadig er meget fokus på udtale i klasseundervisningen.

Elevernes hjemmeopgaver med lytte- og udtaleøvelser

I begyndelsen kan eleverne arbejde med enkle websider med lyd (gloseudtale + små dialoger med lyd, tilgængelige begynderystemer).

De kan også arbejde med enkle cd-rom'er som f. eks. 'French Pronunciation Tutor'¹⁴, 'Talk Now'¹⁵, 'Tell Me More'¹⁶, og disse lidt ældre cd-rom'er 'La Méthode de Langues

Multimédia Plus'¹⁷, 'La Méthode de Langues Multimédia' og 'Je parle français'¹⁸, som har indtalingmuligheder og stemmegenkendelse.

Senere får eleverne træningsopgaver i udtale ud fra lidt sværere cd-rom'er f. eks. 'Linc'¹⁹, som indeholder en del lytte-, tale- og udtaleøvelser.

På internettet kan eleverne senere i forløbet klare lidt sværere websteder med lyd, f.eks. førnævnte websted med de små krimihistorier og de små audioklip. Til disse websiders lydside udarbejdes der opgaver med henblik på forståelse og forbedring af udtale, som eleverne skal prøve at løse. Samtidig med at eleverne lytter til lydfiler på nettet, kan de optage deres egen stemme på deres computer i det lille optageprogram, der ligger på deres computer under: Programmer \ tilbehør \ underholdning \ lydoptager og gemme resultatet i en fil til sammenligning med lyd gengivelsen på websiden.

Ligeså snart eleverne har mod på at høre normalt talt fransk på egen hånd, opfordres de til at lytte til de fransktalende radiostationer og tv-stationer på internettet samt se videoklip og lytte til musikklip o.l. Efter ca. ét års undervisning kan lytning til sådanne lyd-klip være en ugentlig træningsopgave.

For at hjælpe eleverne til at gennemføre den nødvendige træning, bør der som tidligere nævnt føres en læringslogbog, hvor den enkelte elev og læreren i fællesskab og i det tempo, der passer eleven niveaumæssigt, planlægger lytte- og udtaletræningssekvenser. Læreren støtter på denne måde eleven i den daglige træning, som hurtig vil give sig udslag i bedre udtale.

Eksempel fra en læringslogbog

Tidsrum: Øget indsats mht. udtale i ca. fire uger .

Opgaver aftalt i læringslogbogen:

1. Eleven skal til to af de fire timer om ugen, hvor han har fransk, arbejde med en dialog med lyd på internettet.

Til disse dialoger er der af læreren udarbejdet udtalsspørgsmål, som hjælper eleven til at konstruere udtaleregler ud fra de givne eksempler som en repetition af tidligere gennemgang. Eleven skal f. eks. koncentrere sig om at skelne ord, som indeholder nasallyde, som han udtalemæssigt har besvær med.

Eleven noterer ca. 10 eksempler på ord, der indeholder nasallyde. Eleven skal fortrinsvis vælge de ord, som han kender betydningen af. Ordene indskrives i læringslogbogen, og eleven efterligner udtalen af ordene vha. lydfilen på internettet og forsøger derefter at udlede og beskrive den korrekte udtale af disse ordekssempler. Endelig indtaler eleven de udvalgte ord vha. optageprogrammet på sin computer eller på

bånd og medbringer disse lydfiler til læreren. En anden mulighed er, at eleven selv sammenligner de indtalte lydfiler med lydfilerne på webstedet.

2. Mindst 2 gange om ugen skal eleven lytte til fransk radio på internettet og se TV5 i ca. 10 min. Også her arbejdes der med, hvilke ord eleven lydligt set er i stand til at opfange.

Nogle elever og lærere vil måske sætte spørgsmålstejn ved at bruge så megen undervisningstid og energi på disciplinen udtale. Da undervisningstiden af mange føles kort og knap, når man tager de forskellige discipliner, niveauer og eksamenskrav i betragtning, kan det være fristende at ofre mindre tid på perfektionering af udtalen. I den alternative prøveform med særligt valgt emne er selve oplæsningsdelen i prøvesituationen faldet bort. Dette kunne man fejlagtigt vælge at opfatte som et signal om, at den præcise udtale ikke er så vigtig.

Men elevernes udtale spiller fortsat en væsentlig rolle; blot foretages vurderingen af elevens udtale nu udelukkende på baggrund af elevens produktive samtale på fransk. Hvad nytter det, at eleverne kan tale fransk (= kan sige nogle ord og udtrykke et indhold på fransk), hvis de ikke kan udtale ordene på forståeligt fransk?

Det er derfor helt nødvendigt at satse på udtale i undervisningen, og vi har i dag rige muligheder for at arbejde alternativt med udtale gennem bl.a. cd'er, TV5, film, cd-rommateriale og de mange radiostationer og lydfiler på internettet. En del af den bevidstgørelse og træning, der er nødvendig for at opnå en god udtale, kan planlægges uden for undervisningstiden, i træningsforløb, der er tilpassede den enkelte elevs behov.

Noter

1 Bekendtgørelsen for Fransk Begyndersprog, C-niveau. Maj 1999. S. 1 (netudgaven).

2 Bekendtgørelsen for Fransk Begyndersprog, B-niveau. Maj 1999. S. 2, og Fransk Fortsættersprog, B-niveau, Maj 1999. S. 1 (netudgaven).

3 Bekendtgørelsen for Fransk Fortsættersprog, A-niveau. Maj 1999. S. 3 og 5 (netudgaven).

4 Kampp, Ejnar: Diguédonnaine. Albertslund; Tingluti Forlag, 1970.

5 Franske sangtekster findes på følgende adresse: <http://www.paroles.net/>

6 Fitzner, Jutta & Trine Rhein-Knudsen: Carte Blanche. Kbh.; Kaleidoscope, 2002.

7 Andersen, Hardy m. fl.: Passion. Århus; Systime, 2001.

8 Linc. Centre for Language and Speech, 1999 (med udviklingsstøtte fra 'Sokrates').

9 Eleverne låner forskellige cd'er og bånd med hjem og vælger således hver især forskellige sange ud, som de præsenterer for kammeraterne på klassen.

10 De samme websider med lyd kan også fint bruges til lytte-forståelsesøvelser.

11 Gade, Vibeke: Franskbogen. Århus; Systime, 4. udgave, 2001.

12 se note 6.

13 Lassen, Otto: Fransk Programmet. Randers; Liljeforlaget, 2000.

14 Soft Key International Ltd, London.

15 EuroTalkinteractive, www.eurotalk.co.uk

16 Aurolog U.K., www.aurolog.com

17 Infogrammes Multimédia, 1995.

18 Syracuse Language systems, 1994.

19 Linc (Language Interactive Culture). Centre for Language and Speech, University of Antwerp, 1999. Udviklingsprojekt, støttet af Socrates.

På nogle af netstederne vil det være nødvendigt at installere forskellige programmer.

Redaktionen

En upræcis udtale af dansk kan føre til fejl, når man skal slå op i en ordbog.

En engelsk stil beskrev „*a scratching experience*“ = *en skræmmende oplevelse*, hvor meningen højst sandsynlig har været en *skræmmende* oplevelse.

Og en stakkels buschauffør „*was hit in the ignition*“ = *slået i tændingen* af voldsmænd, hvor meningen nok har været slået i *tindingen*.

En tænksom elev skriver, „*I am not sure the massage is unambiguous*“ - formentlig udsprunget af det flade a i den københavnske sociolekt. Samme problem reflekteres i danske elevers sammenblanding af ordene 'effect' og 'affect'.

En anden fejl, muligvis udsprunget af dansk, er følgende ordveksling:

Two women are talking loudly to each other.

Somebody asks, „Are you quarrelling?“

„*No, we are just disgusting*“, is the answer. (disgusting = afskyelig).

Det danske 'diskutere' blandes sammen med de engelske ord 'discussing' og 'disgusting'.

(Fra: 'Put ikke foden i munden')